

Palestina: gevoel en verstand

Ik ken maar weinig problemen van de internationale politiek van de dag, waarover het zo moeilijk valt om te schrijven, als over de kwestie — Palestina. Daar zit zo ontzaglijk veel aan vast, dat een bestek van een artikel als dit ten enenmale onvoldoende is, om de lezers zelfs maar een indruk te geven van waar het allemaal om gaat.

Minstens drie vraagstukken spelen hier voortdurend door elkaar heen:

1. De kwestie — Palestina in de meer engere zin van het woord, de vraag dus: moet er een Joodse staat komen, welke grenzen moet die hebben en welke zal de verhouding daarvan zijn tot de rest van het land, waarvan ook nog niet vaststaat, of dit een afzonderlijk Arabisch-Palestijns staat zal zijn, ja dan wel neen.

2. Onmiddellijk hierbij aansluitend en gedeeltelijk hieruit zelfs voortvloeiend het probleem van de „ordening” van het Midden-Oosten, waarbij we ruimtelijk nog weer een onderscheid kunnen maken tussen:

a. Het Midden-Oosten in engere zin, d.w.z. Syrië, Palestina, Egypte, Arabië, Transjordanië en Irak.

b. heel Voor-Azië van de Middellandse Zee tot en met Pakistan.

3. Het vraagstuk, dat weer, een verwijdering en verdieping is van het onder nummer 2 genoemde: wat voor gevolgen heeft dit nu voor de situatie in de hele wereld, met name voor de machtsverhouding van de Grote Drie, de Verenigde Staten, de Sowjet-Unie en het Britse Gemenebest.

Men moge er aan willen of niet, men moge het betreuren of niet, maar het is een feit, dat de drie hierboven onderscheiden problemen onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. De wereld is één geworden, ook in dit opzicht, dat elke gebeurtenis, die waar ook maar op onze aardbol heeft plaats gevonden, haar uitwerking en terugslag heeft op het geheel der verhoudingen. De consequentie hiervan zou moeten zijn, dat nu ook elk probleem zijn oplossing vond in het verband van het geheel. Ik kan zelfs niet ontkennen, dat met de kwestie — Palestina hiertoe een poging is gedaan. Heeft men de zaak niet voor het forum der Verenigde Naties gebracht? Inderdaad, maar toen is tevens gebleken — voor de zoveelste maal overigens — dat de U.N.O. nog maar een zeer gebrekkige wereld-organisatie is, dat Assemblée en Veiligheidsraad wel verre van maar bij benadering een wereldparlement te vormen niet anders zijn dan een substraat van de machtspolitieke strijd in de wereld. Mij heeft het dan ook niet verwonderd, dat men in Lake Success tot dusver geen oplossing voor het probleem — Palestina heeft kunnen vinden. Ik heb nooit anders verwacht van het ogenblik, dat de Engelse Labourregering deze zaak zonder zelf een idee, althans een plan voor een oplossing te hebben, als

het ware in arren moede (over de houding van Joden, Arabieren en..... de Verenigde Staten) aan de Verenigde Naties overdroeg of beter — want de term „overdragen” is nog veel te mooi — afschoof. En, helaas, heeft de uitkomst mij in het gelijk gesteld.

Want laten we het maar eerlijk onder de ogen durven zien: de Verenigde Naties hebben het probleem — Palestina geen stap nader tot een oplossing gebracht, zelfs de z.g.n. eensgezindheid van de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie heeft geen steek gebaat. Alles wat er sindsdien in Palestina gebeurd is, in het bijzonder wat er sinds 15 Mei is voor-

gevallen, had er ook kunnen gebeuren, wanneer de Assemblée en de Veiligheidsraad er zich niet mee bemoeid hadden. Ja, ik ben er zelfs van overtuigd, dat zij de zaak alleen maar erger gemaakt hebben door het onder perssieve van Washington aannemen van een verdelingsplan, terwijl zij tegelijk niet bereid waren de doorvoering daarvan, desnoods met de sterke hand, voor hun rekening te nemen.

Wanneer politiek alleen een kwestie was van gevoel, wanneer sympathie alleen in staat zou zijn om bepaalde politieke doeleinden te verwerkelijken, dan zouden de Joden hun eigen staat in Palestina reeds hebben, dan kwamen de Arabische bezwaren daartegen zelfs helemaal niet aan bod. Wij in West-Europa gunnen de Joden van harte een eigen tehuis na al die eeuwen van omzwervingen en wij doen dit in overgrote meerderheid niet eens met

de bijgedachte dat wij ze op deze wijze uit eigen land kwijt raken. Ik zeg dit laatste even er bij, omdat, naar mijn mening, bij heel veel Amerikanen en in het bijzonder ook bij de Amerikanen van Joodse afkomst bij hun sympathie voor de staat Israël wel degelijk de gedachte meespeelt, dat het dan niet nodig is om meer Joden tot de Verenigde Staten toe te laten. Ook gevoelsverwelingen kunnen nog een zeer verschillende oorsprong hebben, zoals U merkt. Ik laat nu daar, hoeveel schuldgevoel tegenover de Joden wij in onze sympathie voor hun eigen tehuis afreageren, ik constateer alleen nog eens: wij gunnen hun dit van harte, wij hebben bewondering voor het werk, dat hun pioniers in het Land der Vaders hebben verricht, wij weten, dat zij de Westerse vooruitgang brengen in een achterlijke maatschappij van het Oosten, die daarvan alleen maar voordeel kan hebben.

Voor velen is daarmee de zaak bekeken. Maar zo eenvoudig is de zaak toch niet, al zouden we nog zo graag willen, dat het wel zo was. Want in de verhoudingen van het ogenblik in de wereld — en daarvan moeten we per sé uitgaan, willen we ons niet in vaagheden, hoe idealistisch ook bedoeld, verliezen — neemt het Midden-Oosten een centrale plaats in. Daar ligt, om het op zijn eenvoudigst te zeggen, een van

(vervolg op pag. 6)

*Een droom? Hoe bloeide reeds rijkdom van daden.
Het hart verlangt: de handen zaaien 't graan.
En 't Land, dat twintig eeuwen nedertraden
Ziet weder oogst van Joodsche zaaiers staan.*

*

*Een wonder: waar de Joodsche zaaiers traden,
Hernam 't verdord Land zijn bloeiend bedrijf
Vrij van vreemde genade en ongenade,
Trilt nieuw leven door zijn geslagen lijf.*

*

*Weer 't veld vertreden. Weer de pracht verslagen
Der bosschen voor het roovend krijgsgeraad.
De lust van zooveel toegewijde dagen
Verloren door het woeden van één haat.*

*Uit: Het Joodsche Lied, door
Jacob Israël de Haan.*

Nogmaals:

Atoomwapens

Na hetgeen over dit onderwerp in het vorige nummer van Mens en Wereld werd geschreven door ir. Schut en door mij, hebben we uit de kranten vernomen, dat de atoomcommissie van de V.N., onmachtig om tot enig resultaat te komen, zich in arren moede heeft ontbonden. Dit betekent, dat de grote mogendheden voortgaan om onafhankelijk van elkaar en in onderlinge concurrentie de atoomwapens te produceren.

Hiermee aanvaardt, althans voorlopig, de nieuwe wereldorganisatie een van haar ernstigste échecs. En geheel in de lijn van dit tekort ligt de uitspraak van de Engelse bisschoppen, waarover de vorige keer de discussie liep. Zij sanctioneerden daarmee een actuele politiek-strategische situatie.

En nu zitten wij allemaal in het wereldschuitje daardoor met heel veel angst, maar ook met een slecht geweten. In het licht van de hoge normen die de mens, christen of humanist, zich aanlegt, blijft immers deze actuele politieke situatie een ondragelijk feit.

Misschien zal de christen hier en daar wat gereeder berusten in een menselijk tekort dan de humanist, die vooral op het menselijke vermogen de nadruk legt. Maar ook van de kerk verwacht men, dat zij, die thans een regering gerechtigd acht atoomwapens te maken en gereed te houden, dit „gerechtigd” zijn verwerpt in het licht van de christelijke normen, althans dat zij de onverdragelijke spanning tussen beide gerechtigdheden vaststelt. Want eerst dan is uit het actuele de weg naar de toekomst gewezen, radicaler dan „vierkant de atoombom af te wijzen”.

Zulke sancties als die van de Engelse bisschoppen en zulke vierkante afwijzingen brengen slechts, vroeg of laat, ontmoediging en teleurstellingen. Maar wèl ben ik het eens met ir. Schut, dat zonder onderbreking gestreefd moet worden naar de andere mogelijkheid: de wereldorganisatie, die de toepassing der atoomkracht aanwendt tot wereldwelvaart en wereldvrede, een beeld, dat in de humanistische wereldkijk bij uitstek past en dat de humanist te verwelijken acht, binnen het menselijk bereikbare ziet.

De treurige wereldtoestand van vandaag en de wereld die wij menselijk mogelijk achten zijn niet door een onoverbrugbare kloof van elkaar gescheiden. Hoe de wereld van morgen er uit zal zien, zal afhangen van de kracht, waarmee het beeld van de toekomst, dat wij in ons dragen, ons inspireert en aandrijft. In dat beeld past het atoomwapen niet. Of wij dat wapen toch als onze ergste nederlaag zullen moeten hanteren, weten wij niet. Wij weten allen, dat geen verklaringen er

De eeuw van het kind

De twintigste eeuw, men weet het, is de eeuw van het kind.

Op elk gebied zijn kundige en geniale mensen werkzaam geweest om voor het opgroeiende jonge menskind datgene te zoeken wat 't beste voor hem is. En met succes. Hoe moet reeds voor de geboorte van de nieuwelinge de toekomstige moeder leven en gevoed worden, opdat het kind onder zo gunstig mogelijke omstandigheden ter wereld komt? Hoe moet de zuigeling verzorgd worden, niet alleen lichamelijk, maar wat minstens even belangrijk is: ook geestelijk? Hoe de kleine kleuter? Hoe moeten bij hem de eerste grondslagen van het mens-zijn worden gelegd, hoe moet hij zijn zintuigen leren gebruiken, zijn goede voedsel en rust krijgen? Zo kunnen we doorgaan tot aan de leeftijd waar we kunnen spreken van de jonge volwassene, waar dus het kind overgegaan is in de jeugdige mens. Op al deze vragen zijn antwoorden gevonden en we kunnen het opgroeiende menskind beter geven wat het nodig heeft dan ooit te voren. O zeker, die hele levensperiode ligt nog vol onopgeloste problemen, maar we zijn in de laatste 50—60 jaar enorm vooruitgegaan; er is zoveel zorg aan het gehele onderzoek besteed, er zijn reeds zoveel resultaten bereikt, dat men met trots kan spreken van de eeuw van het kind!

Hier is weer zo'n afschuwelijk geval, waar de schone theorie volkomen afwijkt van de alle beschrijving tartende sombere werkelijkheid. Dat zullen we degenen, die 't niet weet, of wil geloven met feiten bewijzen.

Er zijn op onze aarde — waar 't goed kon zijn! — ca. 750 miljoen kinderen beneden de 15 jaar. Een wat ruwe schatting, het kunnen er 50 miljoen meer of minder zijn, maar dat doet niet geheel terzake. Om nu maar met het ergste, het tastbaar ergste te beginnen: Van de 750 miljoen zijn er 460, zegge en schrijve vierhonderdzesentwintig miljoen ondervoed en meer den 230 miljoen hiervan zijn practisch aan de hongerdood prijsgegeven. Alleen in Europa zijn er volgens de radio-rede van prinses-regentes Juliana 20 miljoen kinderen die aan alles gebrek lijden, ondervoed en ziek, zonder behoorlijke huisvesting en kleding.

De eeuw van het kind.

Hier moet onmiddellijk hulp worden geboden. Hier moet om de directe honger en ellende althans iets te kunnen verminderen, gegeven worden, veel en vlug ¹⁾.

In de eerste plaats natuurlijk om in het leven van die talloze stakkers weer iets van zon en vrolijkheid te brengen, iets van uitzicht en hoop, iets te laten groeien dat boven de direct dierlijke drift van strijd om het naakte bestaan uitgaat, iets van menselijkheid in deze opgroeiende wezentjes op te wekken.

Want hier ligt 't grote probleem voor de toekomst, niet alleen van die kinderen, maar ook van onze kinderen. Van die ondervoeden en miserabelen zullen de sterksten en de gewetenloosten, de bendevoormers met oog om oog, tand om tand moraal, het kunnen winnen, wanneer ze aan zichzelf worden overgelaten. Zij zullen opgegroeid, het materiaal vormen, waar een nieuwe Hitler zijn mensen uit kan betrekken. Meedogenlozer, fanatieker dan Hitler I tot zijn beschikking had. Wie meent, dat het fascisme of nationaal-socialisme dood is, leeft buiten de werkelijkheid. Franco regeert nog steeds, mede dank zij de democratische naties — en het nazidom wroet uit alle macht en zegt tegen die verworpenen der aarde: „Democratie, dat is honger, kou en ellende”.

tegen, maar slechts geestelijke en praktische arbeid aan een werkelijke wereldorganisatie zal maken dat die nederlaag meer en meer te vermijden is.

B. C.

In deze zó opgroeiende jonge mensen kan geen grondslag gelegd worden voor een werkelijk democratische geestesgesteldheid. Daar worden de kiemen gelegd voor extremisme, voor fascistisch of communistisch extremisme. En al willen we ons voor de dwaasheid hoeden om zoals velen te zeggen: „dat is één pot nat”, feit is, dat we op deze wijze, zo doorgaande als nu sedert 1945 het geval is, op enorme schaal de voedingsbodem voor deze vormen van extremisme bestendigen.

Maar er is meer. Komt hier het gevaar zó duidelijk aan de dag dat men zich alleen kan afvragen: Hoe is het mogelijk, dat er in de drie verlopen jaren niet alles op gezet is dit te voorkomen, er is een dieper liggend gevaar en dat ziet men dan ook helemaal niet.

Het is niet alleen deze verwaarloosde, verhongerde jeugd, die de toekomst van de gehele jeugd bedreigt, het zijn ook de kinderen in ons land, kinderen die, de hemel zij dank, niet ondervoed of totaal onvoldoende gekleed en gehuisvest zijn. Waarmee we vooral niet willen beweren dat het wat deze punten betreft in ons land in orde zou zijn. Maar vergeleken bij landen als Duitsland, Polen, maar ook Frankrijk is de toestand hier toch aanmerkelijk gunstiger. Ondanks die gunstige materiële toestand worden toch ook hier verhoudingen bestendigd, die, gezien de eisen die gesteld moeten en kunnen worden, onverantwoord zijn. Wij hebben hier speciaal onze lagere scholen op het oog, waar het euvel van de overvolle klassen gehandhaafd blijft, niettegenstaande de grote bezwaren die hieraan verbonden zijn. Bescheiden verlangens om per 71 leerlingen een hoofd en twee onderwijzers beschikbaar te stellen en per 116 leerlingen een hoofd en drie onderwijzers, werden door de minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen onaannemelijk verklaard, omdat „dit voorstel het Rijk jaarlijks f 550.000,— zou kosten”. Het voorstel was alleszins redelijk. Er is letterlijk niemand, die ook maar enig verstand van jeugd-opvoeding heeft, die de grote klassen van onze scholen verdedigt. Klassikaal onderwijs met 40 en meer kinderen per klas vergroeit tot dressuur, vooral wanneer de onderwijzers door gebrek aan personeel toch al overladen worden.

Onderwijs op die manier gegeven, gaat recht tegen de belangen van het kind in, het helpt mee de massa-mens te kweken, een verschijnsel dat juist ten scherpste bestreden moet worden. En dan het armzalige argument dat gehanteerd wordt om het voorstel te bestrijden! Een half miljoen per jaar, een nietig bedrag op de totale begroting, terwijl het hier om een belang van de eerste orde gaat.

We bouwen met gedresseerde kinderen geen nieuwe wereld en als er werkelijk iets waars zal zijn van „de Eeuw van het Kind” dan zal het besef toch moeten doorbreken dat we in de ALLEREERSTE plaats onze kinderen, neen de kinderen een omgeving moeten bezorgen, waarin ze tot werkelijk mens kunnen uitgroeien.

P. SCHUT.

¹⁾ Geld zenden aan Nederlands Comité van de U.N.A.C. (Verenigde Naties helpen het kind), Stadhouderslaan 46, Den Haag, Giro 9600.

In memoriam D. A. van Eck

Op 18 Mei o.l. overleed op 81-jarige leeftijd Mr D. A. van Eck, de voorzitter van de Gemeenschap Leiden van het Humanistisch Verbond. Met hem ging een man heen, die een rijk leven achter zich had in de dienst der humanistische beginselen. Hij nam actief deel aan de beweging van het socialisme, de drankbestrijding en het vegetarisme. Op hoge leeftijd nam hij na de oorlog het werk van ons Verbond te Leiden op zich. Zijn vrouw betuigen wij hierbij onze hartelijke deelneming in haar verlies.

Humbug en heilig huisje

Twee delen zijn thans verschenen van Jan de Hartog's driedelige roman „Gods Geuzen"; en reeds valt te constateren, dat de moderne lezer, hoe intelligent hij ook in zijn vak of beroep mag zijn, bereid is lustig met zich te laten sollen en zich kritiekloos prijs geeft aan de best-seller.

Wanneer men met godsdienstige mensen erover spreekt, zullen zij natuurlijk toegeven dat de Hartog's gefabel met „de witte magie van het Christendom" pure nonsens is, maar daar de schrijver de dienaren van de medische wetenschap in Indonesië slechts laat slagen door hun, zij het ook dikwijls vreemdsoortig godsvertrouwen, nemen zij de rest maar op de koop toe. Spreekt men met een anthropoloog over het boek, dan zal hij onmiddellijk te berde brengen, dat al zulk geschrijf over de homo heidelbergensis, waarvan alleen een stuk kaak bekend is, natuurlijk malligheid is, evenals de verandering binnen twee jaar tijd van beschaafde Europeaan in dichtbehaarde, in bomen wonende oermens, met veranderde dijbenen en slechts klanken stamelende. Maar hij zal, wanneer hij Indonesië kent, de eenzaamheid der buitenposten en het bewonderenswaardige werk van de lepra-bestrijding, toch veel voor het boek voelen.

Praat men er over met oud-indisch gasten, dan zullen zij wel glimlachen over al die stoere mannentaal, dat vloeken en schelden, dat neerkijken op bleke totoks en die rimboe-romantiek, maar toch..... het boek gaat over Indië en Indië was hun lief (en hun leed dikwijls) en daarom kunnen ze er niet veel kwaad van horen. En de literaire critici? Speelde een hunner het niet klaar het boek uitbundig te prijzen en ter zelfdertijd te vermelden: in dit boek komt vrijwel geen enkel normaal mens voor?

Terwijl ieder op zijn eigen gebied het boek voor onzinnig houdt en onmogelijk, is men bereid de rest te aanvaarden, ja mooi te vinden. Hoe komt dat? Wel, de schrijver van een best-seller kiest allereerst z'n onderwerpen zo, dat de kritische zin verslapt door de vele heilige huisjes die hij opzet, niet omdat ze voor hem heilig zijn, maar omdat ze hem geld opbrengen. Na deze oorlog is bij tienduizenden gerepatrieerden het Indische leven, dat zij hebben geleid vóór 1941 een kostbare herinnering, die zij met hand en tand willen verdedigen. De Hartog helpt ze daarbij, vooral door niet poeslief die tijd te schilderen, maar mannelijk, gezond, wat ruw, krachtig. Nu onze verbandingen met Indonesië een crisis beleven, is het goed te laten horen wat de Hollanders als medici daar hebben verricht. De Hartog vergeet deze snaar niet te bespelen, hoe dan ook. Hij maakt van zijn boek de romantische herinnering aan een voorbijgane tijd, die men niet voorbij wil verklaren. En dat, overgoten met een christelijk vernisje, vol paprika van kosmische sterfbedden, vuurdansen en sera der bekerings. Het doet er blijkbaar allemaal niet toe, voor het heilige huisje slikken wij alles, zelfs voor het heilige huisje van de best-seller, dat de kritiek épateert, on-

danks het feit, dat de personen uit het boek allemaal abnormaal zijn.

En intussen lucht de schrijver zijn haat tegen het Hollandse leven, dat hij tracht te verslaan met de bluf over het grote oosterse avontuur, dat hij slechts van horen zeggen schijnt te hebben. Hij is een en al verhalen van anderen geworden, een en al sterk verhaal. En daarmee zal hij, lachend in zijn vuistje, die Hollandse sullen eens overbluffen. Eens kijken of ze erin happen. Welnu, wij happen dat onze kaken klappen. Want 't is maar lucht.

De radio op Zondag

9.45-10 uur

20 Juni: Sport — G. Ploeger.

27 Juni: Natuur — Dr. W. Kraak.

4 Juli: Ontspanning — Dr. G. Stuiveling.

11 Juli: Tuinieren — ?

18 Juli: Vacantie — Dr. J. C. Brandt Corstius.

De humanist en de verkiezingen

NEGATIEF wordt er op het ogenblik door verscheidene instellingen iets over de politiek gezegd. Een voorbeeld daarvan is de boodschap van de Ned. Hervormde Kerk tegen het communisme. Positief heeft de Rooms-Katholieke Kerk iets gezegd, en wel ten gunste van de K.V.P.

Wanneer het Humanistisch Verbond, gelijk de R.K. Kerk, iets positiefs wil zeggen in verband met de komende verkiezingen, zal dat nooit iets ten gunste van één bepaalde partij kunnen zijn. Want ten aanzien van politieke partijen is het Verbond neutraal. En wat de politiek zelf — dus niet de politieke partijen — betreft: daarmee zal het Verbond zich alleen bemoeien om bedreigde humanistische waarden te dienen. Zo zijn enige verklaringen over bepaalde gebeurtenissen en toestanden ontstaan. Zo is bijv. ons onderwijsrapport in de wereld gekomen. Niet ten gunste van een bepaalde partij kan men uitingen van het Humanistisch Verbond verwachten. Deze neutraliteit van het Verbond ten opzichte van de politieke partijen betekent intussen niet, dat ook de humanisten op dit punt neutraal moeten zijn. Wij willen verder gaan en zeggen, dat de humanist, juist omdat hij humanist is, niet neutraal ten opzichte van de politieke partijen mag zijn. Hij moet een keus doen. Dit is dan een van de positieve dingen, welke het Verbond over de politiek en in het bijzonder in verband met de komende verkiezingen heeft te zeggen.

* * *

UIT de broeiingen van de achttiende eeuw schoot op een gegeven ogenblik als een lichtende vlam de „Verklaring van de rechten van de mens en de burger" naar boven.

De mens en de burger. De mens is als sociaal wezen, als mens in en van de samenleving, burger. De mens zou in zijn menselijke waardigheid tekort schieten, als hij niet het besef had deel van de gemeenschap te zijn, het besef, dat hij burger is en als zodanig plichten tegenover de gemeenschap heeft. Een van die plichten is gebruik te maken van zijn recht om zijn stem te doen horen tot het welzijn van de gemeenschap. Het kiesrecht is zo'n recht. Het kiesrecht is een z.g. publiek recht. De staatsrechtsg geleerden verkondigen de stelling: publiek recht is publieke plicht. Op het kiesrecht is deze stelling wel zeer in het bijzonder van toepassing. De uitoefening van het kiesrecht is het voldoen aan een publieke plicht.

De verplichting, die de kieswet oplegt, gaat niet verder dan het verschijnen in het stemlokaal. De wet verplicht niet tot het uitbrengen van een stem. Dat hoeft ook niet, althans voor de humanist hoeft dat niet, want hij hoort zich bewust te zijn, dat hij

mens in de maatschappij is en dat hij als mens onder de mensen zijn plichten heeft. Is dit een monopolie van humanisten? Dat zouden wij niet willen beweren. Maar wel kunnen wij er op wijzen, dat het algemeen kiesrecht hier te lande nog geen 25 jaar oud is en het vrouwenkiesrecht nog geen 20 jaar. En nog steeds heeft de a.r. partij in haar programma staan: „de politieke vertegenwoordiging komt tot stand door middel van een kiesrecht, uit te oefenen door gezinshoofden.....". De staatkundig-gereformeerden beschouwen het vrouwenkiesrecht nog steeds als in strijd met de roeping van de vrouw. Het is duidelijk: wie aan bepaalde groepen mensen geen kiesrecht wil geven, kan niet de plicht van deze mensen om hun stem te doen horen, erkennen.

* * *

BEPERKT is de keus, welke de humanist uit de politieke partijen kan en moet doen, wel. De helft en nog iets meer van het Nederlandse volk staat achter partijen, die een confessionele basis hebben. Deze partijen behoeft de humanist uiteraard niet eens in zijn overwegingen bij het doen van een keus te betrekken. Hij kan zich beperken tot de niet-confessionele, de z.g. linkse partijen. Daaruit zal hij moeten kiezen een partij, bij welke hij de humanistische waarden veilig acht, een partij ook, die een naar zijn inzicht aannemelijke oplossing van sociale en economische vraagstukken nastreeft. Over deze vraagstukken, welke ten dele van louter wetenschappelijke aard zijn, is onder humanisten verschil van mening mogelijk. Aldus kunnen humanisten, hun levensbeschouwing uiteraard vooropstellende, bij verschillende politieke partijen terecht komen. Aansluitend bij de praktijk kan men zeggen: de grens tussen socialistische en niet-socialistische maatschappijbeschouwingen loopt dwars door de humanistische gemeenschap heen, maar snijdt die humanistische gemeenschap als zodanig niet in tweeën.

Uit al het voorgaande volgt, dat de humanist als zodanig in de politiek zijn tegenstanders heeft: de confessionelen — zij, die politiek en confessie niet scheiden — en de mensen bij wie de humanistische waarden niet veilig zijn. Dit feit is een praktisch argument voor het voldoen aan de plicht een stem uit te brengen. Immers: wie niet of blanco stemt, steunt aldus zijn tegenstanders. Een eenvoudige rekensom toont dit aan.

Daarom, humanisten, doet uw menselijke, uw humanistische plicht, doet een keus uit de politieke partijen, die krachten hun beginselen voor de humanist niet onaanvaardbaar zijn.

Ss.

Lijst van boeken over humanisme (Slot)

Cultuur en Maatschappij.

Ch. Andler: L'humanisme travailliste. 1927.

W. A. Bongers: Geloof en misdaad. 1913.

C. Bouglé: Humanisme, sociologie, philosophie. Remarques sur la conception française de la culture générale. 1938 (onderwijs).

L. P. van der Does: Het ongeloof in de hedendaagse maatschappij. 1934.

André Haurion: La socialisme humaniste. 1944.

H. R. Hoetink: Humanisme en socialisme. 1946.

J. P. Kruyt: Onkerkelijkheid in Nederland.

J. W. Mackail: Studies in Humanism. 1938 (literair).

S. Marck: Der Neuhumanismus als politische Philosophie. 1938.

Marcel Moré: L'humanisme communiste (Esprit, numéro spécial: Pour un nouvel humanisme, 1 Oct. 1935).

L. Somerhausen: L'humanisme agissant de Karl Marx. 1947.

Vernieuwing in de radio

Na de oorlog heeft, gelijk men weet, op het politieke terrein in ons land een ontwikkeling plaats gehad, in verband waarmee veelal het woord „doorbraak” is gebruikt. Het einde van de oude S.D.A.P. en het begin van de nieuwe Partij van de Arbeid zijn er ten nauwste mee verbonden. Deze ontwikkeling is intussen niet alleen van politieke betekenis; zij heeft ook andere aspecten, die voor ons, als humanisten, van meer belang zijn.

Bedoelde politieke doorbraak toch is daardoor gekarakteriseerd te achten, dat zij gedragen werd door het verlangen om op het politieke terrein verschillen in levensbeschouwing geen groter gewicht toe te kennen dan hun op dat terrein naar hun aard toekomt.

Zij strekte er toe „politiek” en „levensbeschouwing” elk haar eigen plaats te geven. Niet wilde men hiermee ontkennen, dat levensbeschouwing iets te zeggen kon hebben over politiek. Wel bedoelde men er mee, dat voor de beantwoording van politieke vragen aan levensbeschouwelijk inzicht geen grotere betekenis moet worden toegekend dan daaraan met betrekking tot het politieke terrein mag en moet worden toegekend: zij, voor wie wegens gelijke politieke doelstelling organisatie in één verband aangewezen was, moesten zich niet meer om verschillen in levensbeschouwing laten scheiden. In zoverre heeft de doorbraak — het kan door socialisten en niet-socialisten, zeker door humanisten worden erkend — „zuiverend” gewerkt. Het streven naar een doorbraak, als na de oorlog in socialistische kringen tot uiting gekomen, mag weliswaar niet worden vereenzelvigd met, maar heeft toch wel een zekere verwantschap met een eveneens in die tijd zich openbarend verlangen naar eenheid en samenbinding in nog veel algemener zin binnen onze volksgemeenschap. Deze verwantschap kan misschien ook helpen verklaren, dat niet slechts een doorbraak-streven, welks doeleinden op het politieke terrein gelegen waren, van sommige politieke zijde — soms óók van socialistische zijde — bestrijding en verzet ontmoette, maar dat ook dat algemene streven naar samenbinding veelal het voorwerp is geweest van spot en verdachtmaking. Spot en verdachtmaking, bijna steeds gegrond op de geheel onjuiste veronderstelling, dat het nieuwe streven het gewicht der bestaande verschillen in inzichten en gevoelens zou willen verdoezelen en miskennen. Al die bestrijding, al dat verzet, al die spot en al die verdachtmaking hebben tot gevolg gehad, dat na de oorlog van vernieuwing bitter weinig is terecht gekomen: het herstel heeft veelal op dusdanige wijze en in dusdanige vormen plaats gevonden, dat het tot één groot getuigenis is geworden, dat oorlog en bezetting ons maar heel weinig hebben geleerd.

De plaats van de levensbeschouwing

Tot dusver beschreef ik het nieuwe streven vooral, als er op gericht, de betekenis van de levensbeschouwing voor sommige handelen op maatschappelijk terrein niet te overschatten. Daaruit moet men niet afleiden dat dat streven niet tegelijkertijd getuigde van een zeer positieve waardering van de levensbeschouwing. Wat zo vaak op ander terrein en in ander verband geldt, geldt óók ten aanzien van de levensbeschouwing: juist van het ogenblik af, dat haar de voor haar geëigende plaats werd aangewezen, werd zij niet slechts op haar juiste, maar ook op haar grote waarde geschat. Het aanwijzen van haar juiste plaats geschiedde niet in een gezindheid, die er op was, gericht haar in een hoek — of, nog erger, in een hoekje — terug te dringen, maar in de gezindheid om haar tot haar volle recht te laten komen. Hoezeer dit het geval was, is juist ook in socialistische kringen wel gebleken. Voor het

overgrote deel der vroegere S.D.A.P.-ers nam het socialisme geheel of goeddeels de plaats in van een levensbeschouwing, zonder dat nochtans het socialisme, de socialistische gedachte of „het socialistisch geloof” in waarheid een levensbeschouwing kon zijn. Nadat nu eerder reeds de noden van oorlog en bezetting hen meer gevoel en begrip hadden doen krijgen voor vragen van levensbeschouwing, werd het hun, toen in en door de doorbraak de socialistische gedachte bleek verenigd te kunnen worden met zeer verschillende levensbeschouwingen, ook daaraan duidelijker, dat het socialisme blijkbaar toch géén levensbeschouwing was. Zij zagen zich toen ernstig voor de vraag gesteld wat dan wel de eigen levensbeschouwing was, van waaruit zij ook voorheen — goeddeels „onbewust” — hadden geleefd; de vraag ook, welke inzichten en overtuigingen zij de hunne zouden kunnen noemen of zouden kunnen gaan noemen, waard om als levensbeschouwing te worden gemerkt. Dit kan men zien als een van de vele drijfveren tot oprichting van het Humanistisch Verbond.

Geen wonder, dat wij, humanisten uit het Humanistisch Verbond, ook nadien de ontwikkeling der dingen met belangstelling zijn blijven volgen. Wel zeer hebben we gehoopt, dat vragen van levensbeschouwing voortaan alom juist erkenning en waardering zouden vinden; dat verschillen in levensbeschouwing op het politieke en maatschappelijke terrein juist die rol zouden krijgen te spelen — geen grotere, geen kleinere en geen andere — dan in het belang is van de politieke vormgeving en van de zakelijke belangen-behartiging, die het huidige tijdsgewricht vereist; en dat in het algemeen op maatschappelijk en cultureel terrein vormen van samenwerking zouden worden gevonden, die voorkomen dat verschillen van gevoelens en inzichten nodeloos worden toegespitst, met miskenning van wat ons samenbindt. Gehoopt hebben we ook, dat men zich bij het zoeken naar een oplossing van het huidige radio-vraagstuk in vergaande mate door deze en dergelijke gedachten en opvattingen zou laten leiden. Gehoopt hebben wij in het bijzonder, dat socialisten, leden van de Partij van de Arbeid, die zelf haar totstandkoming aan dergelijke inzichten heeft te danken, er op bedacht zouden zijn zich in overeenkomstige zin te laten gelden. Wel zeer zijn we teleurgesteld.

Een droevige minderheidsnota

In het bijzonder geeft de verschijning van een Minderheidsnota, ingediend door de leden van de Radio-raad J. W. de Vries en J. van de Kieft, behorende bij het advies van de Radio-raad inzake een wettelijke regeling van de Radio-omroep in Nederland, aanleiding tot ernstige verontrusting en teleurstelling. De beide heren — van wie de laatstgenoemde hoofdbestuurder is van de Partij van de Arbeid —

tonen zich daarin voluit mannen van het behoud; van vernieuwingswil is nauwelijks een spoor te vinden; de nota is één pleidooi voor de handhaving en bevestiging van de omroepverenigingen.

Dat twee van de vier grote omroepverenigingen hun principiële basis op levensbeschouwelijk terrein vinden, terwijl de twee andere dat niet doen, met als gevolg dat een enigszins logisch-verantwoord en sluitend radio-bestel als geheel ontbreekt, deert hen weinig. Zij tonen geen behoefte de vermenging en verwarring van levensbeschouwelijke en politieke factoren en elementen in dat bestel ongedaan te maken. Het is hun wel, dat een grote omroepvereniging haar „neutraliteit” zo interpreteert, dat ze op onverwachte ogenblikken toch ook als „liberale radio” kan fungeren (daarmee niet slechts de eigen „neutraliteit” verradende, maar ook het liberalisme onrecht doende). Het is hun geen bron van zorg, dat het humanisme in dat bestel nauwelijks of niet waarborgen zijn gegeven, dat het tot zijn recht kan komen, terwijl zij zich anderzijds gaarne beroepen op een brief van de Aartsbisschop, waarin het Nederlands Episcopaat uitdrukking geeft aan zijn wens, dat de K.R.O. zijn autonome werkzaamheid gewaarborgd zal krijgen.

In het huidige overgangsbetel treedt de V.A.R.A. op als de omroepvereniging van het democratisch-socialistische volksdeel, georganiseerd in de Partij van de Arbeid en het N.V.V. Beide organisaties hebben ook na de bevrijding wederom een vertegenwoordiger — in beide gevallen de secretaris van het Hoofdbestuur — afgevaardigd in het Hoofdbestuur van de V.A.R.A., aldus verzekeren ons de schrijvers van de Minderheidsnota. En hun mededeling is niet onjuist. Direct daarop laten zij de conclusie volgen: „Politiek gezien is er in onze Volksvertegenwoordiging een grote meerderheid, die een radiobestel wenst, waarvan de omroepverenigingen de basis vormen.” Het is duidelijk: de heren bedoelen te zeggen, dat ook de vertegenwoordigers van de P.v.d.A., zo al niet allen, dan toch voor het grootste deel tot die meerderheid behoren. Ook dat zal wel waar zijn. Maar eigenlijk vinden wij het feit, dat een partijbestuurder van de P.v.d.A., over deze zaken thans sprekende of schrijvende, met geen woord de zeer belangrijke elementen in de huidige situatie aangeeft, die voor een P.v.d.A.-er wel zeer weinig bevredigend moeten zijn, en niet de kans grijpt om zijnerzijds een bijdrage te leveren tot zuivering der situatie. Zeker, de verstandhouding tussen P.v.d.A. en de V.A.R.A. is goed. Het is heel wat waard voor een politieke partij om zo goed bevriend te zijn met een grote omroep-organisatie. En er zal wel geen P.v.d.A.-er zijn, die het al te veel moeite kost te erkennen, dat in het huidige bestel de V.A.R.A. hem het naast staat. Maar niet minder staat vast, dat de Protestants-christelijke en katholieke leden van de Partij van de Arbeid zich in een V.A.R.A. — met haar humanistische inslag en haar afstamming uit een tijd, waarin socialisme nog veelal als een levensbeschouwing gold — niet thuis kunnen voelen. En bovenal staat vast, dat de Partij van de Arbeid slechts in de lijn van haar eigen

Weinig bekend is een geschriftje van
ERASMUS

De Klacht van de Vrede

hem in de pen gegeven door de onrust die ook zijn tijd verstoort. Thans is dit in boekvorm verkrijgbaar voor f 2.75 en uit voorraad leverbaar door

BOEKHANDEL „PLUS-ULTRA” - AMSTERDAM-C.
KEIZERSGRACHT 396 - TELEFOON 30269

ontstaansgronden zou blijven en derhalve slechts respect kan afdwingen, wanneer zij er voor ijvert, dat ook ons radiobestel wordt opgetrokken naar dusdanige richtlijnen, dat de levensbeschouwelijke en politieke gespletenheid van ons volk daarin geen grotere, geen kleinere en geen andere rol zal krijgen te spelen, dan passend is voor een instituut, dat het volk heeft voor te lichten en in cultureel opzicht te verheffen en dat zijn bijdrage heeft te leveren aan de opvoeding tot goed staatsburgerschap. Wanneer ik de Partij van de Arbeid en haar vertegenwoordigers aanmaan zich te bezinnen op de ontstaansgronden der partij, waarmee ik haar en hun herinner aan de belofte, waarmee die Partij de Nederlandse volksgemeenschap is binnengetreken, dan houdt dat een beroep in op de waarachtigheid. Het gaat hier niet alleen maar om een politieke aangelegenheid, het gaat hier niet alleen maar om de Partij van de Arbeid; het gaat hier om zuivering van de verhoudingen, om zuivering van menselijke verhoudingen in ons volk. Humanistische waarden zijn in het geding.

Het „algemeen programma”

De Radioraad — d.i. dus de meerderheid daaruit — bepleitte in zijn rapport o.m. de instelling van een „Algemeen Programma”. Dat programma zou in de gedachtengang van die Raad méér moeten bevatten dan alleen neutrale programmastof en zou er op gericht moeten zijn, op hoogstaande en humanistische wijze een zo getrouw en veelzijdig mogelijk beeld te geven van het geestelijke, maatschappelijke en culturele leven van het Nederlandse volk. Een Commissie uit de Raad had eerder reeds dezelfde gedachte aldus geformuleerd, dat zij als haar oordeel kenbaar maakte, dat „in (de) woorduitzendingen ook principiële stof zal moeten worden opgenomen, bij voorkeur zodanig samengevoegd, dat over één onderwerp verschillende richtingen zich kunnen uitspreken (Boekbesprekingen, voordrachten, cursussen enz.)”. Dat dit alles humanisten goed in de oren klinkt, is wel gebleken uit een motie, die het laatste Congres van ons Verbond met algemene stemmen aannam en waarin o.m. werd gezegd, dat het toekomstige radio-bestel voor het Verbond méér aannemelijk zal zijn „naarmate in dat bestel de samenbindende krachten in ons geestelijk en maatschappelijk leven zullen worden versterkt, mede doordat ten aanzien van belangrijke vragen van leven en wereld in de „gesproken woord”-uitzendingen het hoor en wederhoor uitgebreider toepassing zal vinden.” Wat hebben de heren de Vries en van der Kieft nu op dit punt op te merken? Ik citeer: „De aanvankelijk opgenomen bepaling, dat dit Gemeenschappelijk Programma ook programma-stof van levensbeschouwelijke aard zal bevatten, onder toezicht van een door de Kroon te benoemen Commissie, aanvaarden we niet meer op grond van onze opvatting, dat de omroeporganen hun principiële uitzendingen onder eigen verantwoordelijkheid dienen te verzorgen en dat ze tot gemeenschappelijke programma's moeten komen op het grote gebied der niet-principiële stof.” Is het wonder, dat wij verbaasd staan, onthutst zijn, nu uitgerekend een voorman van de Partij van de Arbeid en vriend van de „humanistische” V.A.R.A., een zo steile houding tot haar formulering moest brengen, tegenover een Radio-raad onder voorzitterschap van prof. Gerbrandy?

Gerechtigheidsvragen — en ook de vraag hoe ons toekomstig radio-bestel behoort te worden geregeld, is een gerechtigheidsvraag — zullen nimmer een juiste beantwoording vinden, wanneer men zijn oordeel vooral door machtsfactoren laat bepalen. Men zou zo denken, dat men dat een socialist niet behoefde voor te houden. Ten onrechte. De minderheidsnota maakt zich telkens weer schuldig aan verwarring van recht en behoeven enerzijds en macht anderzijds.

De Programma-Commissie, onder wier toezicht en verantwoordelijkheid het Algemeen Programma zou moeten worden verzorgd, zal in het plan van de Radioraad zo samengesteld zijn,

Politiek en levensbeschouwing

Dr. J. C. Brandt Corstius: De Humanist en het moderne Socialisme.

Soms ontmoet men mensen, die benauwd zijn zich bij het Humanistisch Verbond aan te sluiten, omdat er zoveel „rooien” in zouden zitten. Afgezien van het feit, dat zij zich door deze onthouding de mogelijkheid laten ontgaan, om invloed op dit Verbond uit te oefenen in een door hen meer gewenste richting, zouden zij uit deze brochure (uitgegeven door de Partij van de Arbeid) kunnen leren, dat Humanisme en Socialisme allerminst begrippen zijn, die elkaar dekken.

Veel vaker nog komt men in aanraking met mensen, die menen, dat het voor hen, als leden van vakverbond of van de P.v.d.A., eigenlijk overbodige luxe zou zijn om lid te worden van ons Verbond. Dr. Brandt Corstius toont hun aan, dat zij ongelijk hebben met de mening, dat „het socialisme voor hen geloof genoeg is”. Met nadruk wijst hij zelfs op de gevaren, die dreigen, als men alleen maar let op het ordenen van de verhoudingen in de samenleving volgens een bepaald stelsel, en men daarbij verzuimt zich steeds voor ogen te houden waarom men nu juist zo graag voor ieder mens de nodig geachte voorwaarden voor een menswaardig bestaan wil scheppen. Het is daarmede, zoals H. Lips reeds opmerkte in „Mens en Wereld” van Januari 1947, dat men met het stellen van de vraag „waarvoor leeft de mens eigenlijk” al dadelijk ver uitkomt boven vragen van louter materiële en economische aard, en dit maakt dat volgens deze laatste de niet-kerkelijke arbeider een morele plicht heeft tegenover Humanistisch Verbond en politieke partij beiden.

Voorts zou ik nog willen noemen de mensen, die menen, dat iemand, die volbloed humanist is, eigenlijk niet anders zou kunnen dan lid worden van de P.v.d.A. Ook dit misverstand wordt mijns inziens weerlegd door Brandt Corstius' uiteenzetting betreffende de verhou-

ding van Humanisme en Socialisme in de oude S.D.A.P. en in de huidige P.v.d.A., waarbij hij betoogt, dat het vroeger haast vanzelfsprekend geachte samengaan van socialistische gezindheid met onkerkelijkheid de bewustwording van de staatkundige en van de levensbeschouwelijke beginselen afzonderlijk heeft bemoeilijkt.

Het is vooral om dit laatste cursief gedrukte, dat ik deze brochure ook warm zou willen aanbevelen aan een vierde groep, n.l. aan de humanistische aanhangers van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, welke immers de mening toegedaan zijn, dat het door de socialisten aangeprezen stelsel geen remedie kan zijn voor alle maatschappelijke kwalen; ja, zelfs hen, die van dit socialisme alleen maar voordeel schijnen te hebben, toch nog in hun menselijke waardigheid bedreigt. Artikel 1 van hun beginselprogramma zegt, dat „gelijk inzicht aangaande staatkundig beginsel bestaanbaar is ondanks verschil van mening omtrent de diepste levensgrond”... na lezing van dr. Brandt Corstius' duidelijke uiteenzetting over het krachtige humanistische geloof in de mens, zullen zij zich toch wel even de ogen uitwrijven als zij in dat zelfde stuk van hun politieke partij lezen dat „de Nederlandse samenleving op christelijke grondslag berust en bovenal bepaald wordt door de christelijke geest”. En als zij menen, dat de ontplooiing tot volle menselijkheid tegenwoordig door heel andere oorzaken en bij geheel andere groepen van ons volk in de knel komt dan dit vroeger het geval was en zij met het oog hierop geheel andere maatregelen nastreven dan de P.v.d.A., dan zullen zij zich als humanisten evenzeer dienen te bezinnen op de vraag „Waarvoor leeft de mens”, als dit Brandt Corstius de socialisten aanraadt. M.a.w. zullen ook zij goed doen, zich niet afzijdig te houden van ons Verbond. (wat verscheidenen van hen dan ook niet doen — Red. M. en W.)

J. v. E.

dat zij een zo getrouw mogelijk beeld geeft van de geestelijke, maatschappelijke en culturele verscheidenheid van het Nederlandse volk. Organisaties en instellingen, op geestelijk, maatschappelijk of cultureel terrein werkzaam, zullen tot medewerking aan de samenstelling van de Programma-Commissie worden geroepen. Gedacht is begrijpelijkerwijs ook aan de Vakbeweging. Luistert U echter naar het antwoord, dat de schrijvers van de Minderheidsnota reeds bij voorbaat namens deze geven: „..... Daar komt nog bij, dat de voorgestelde vertegenwoordiging van de toporganisaties tot voorwaarde heeft, dat alle grote toporganisaties bereid zijn aan dit systeem mee te doen. Daarvan zal echter in de huidige omstandigheden geen sprake zijn. Nemen wij bijvoorbeeld een zo belangrijke toporganisatie als de Stichting van de Arbeid. Van de Vakorganisaties behoeft men geen medewerking voor dit radio-bestel te verwachten: het N.V.V. heeft zijn instemming betuigd met het V.A.R.A.-rapport over het omroepvraagstuk en beschouwt de V.A.R.A. als de omroepvereniging, die ook het N.V.V. vertegenwoordigt in de radio; het C.N.V. zal op het standpunt staan van de N.C.R.V., de K.A.B. op het algemene room-katholieke standpunt van een eigen K.R.O.. Ook de werkgeversorganisaties in de Stichting van de Arbeid hebben deze vertegenwoordiging in het radio-bedrijf willen meewerken.” Onomwonden wordt hier gezegd: als het plan van de Radio-raad werkelijkheid zou worden — hetgeen alleen mogelijk is met de medewerking van de Staten-Generaal, we mogen zeggen: overeenkomstig de wil van ons volk — dan zullen Stichting van de Arbeid, vakorganisaties en vele andere toporganisaties de van hun gevraagde medewerking niet verlenen. Waarom niet? Omdat „deze organisaties op het standpunt van de omroepverenigingen staan”. Het is alles wel bijzonder geschikt om

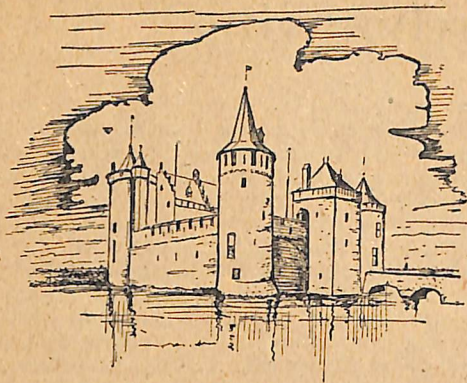
een verheven denkbeeld te krijgen van de bedoelde vakorganisaties — b.v. van het in de minderheidsnota als democratisch-socialistisch aangediende N.V.V. — en van de andere bedoelde toporganisaties. En dat alles, terwijl er natuurlijk geen sprake van is, dat b.v. het N.V.V. vanuit zijn beginselen bezwaar zou kunnen hebben tegen een radio-bestel, als door de Radio-raad aanbevolen. Het dreigement van de niet-medewerking betekent slechts: macht in de plaats van recht.

Gerechtigheid en macht

Gerechtigheidsvragen zijn geen machtsvragen. Daarom ook mist het „argument”, in de Minderheidsnota aangevoerd, dat niet alleen van de (of: de meeste?) vertegenwoordigers van de Partij van de Arbeid, maar ook van die van de R.K. Volkspartij, van de A.R. partij en de C.H. Unie niet anders te verwachten is, dan dat zij zich achter de bestaande omroeporganisaties zullen scharen, elke overtuigende kracht.

Dat de stellers van de Minderheidsnota aan de werkelijke gerechtigheidsvragen, van belang zijnde voor de beoordeling van het huidige radio-vraagstuk, niet zijn toegekomen, stelt diep teleur en roept ons ernstig protest op. Ook het rapport van de Radio-raad is niet alleen maar logisch en rechtlijnig; het is duidelijk een compromis. Het rapport van de Radio-raad is echter ook daarom verre te stellen boven de Minderheidsnota, dat het weliswaar heeft erkend, dat concrete rechts-oplossingen niet aan bestaande machtsverhoudingen kunnen voorbijzien, maar toch de voor de hand liggende gerechtigheidsvragen niet onbeantwoord heeft gelaten, nog minder ze heeft doen ondergaan in machtsvragen.

W.

Het Muiderslot

Wie met de bus van Amsterdam naar het Meenthuis gaat om een van onze kampen te bezoeken, ziet wat op zij van de weg het Muiderslot liggen. Dit slot heeft in onze Gouden Eeuw een belangrijke rol gespeeld. De kasteelheer Hooft nodigde daar regelmatig zijn vrienden en kennissen uit, om met hen muziek te maken, elkaars werk voor te lezen, en enkele dagen in vriendschap van de kunst te genieten. Regelmatige gasten waren alle groten uit onze gouden eeuw, Vondel, Huygens, Tesselschade en vele anderen. De vriendenkring heeft later de naam gekregen van De Muiderkring. Over deze kring en de betekenis voor onze letterkunde zal Garrit Stuiveling in het kamp een inleiding houden. Het aantrekkelijke is, dat, wordt de toestemming niet geweigerd, en waarom zou dit gebeuren? — de lezing in het slot zal gehouden worden, in de zaal, waar de Muiderkring bijeen kwam. Muziek uit die tijd zullen we dan de kampgenoten laten horen.

Over de geschiedenis van het slot zal Warffemius een praatje houden. Wie dus iets van dit interessante slot wil weten, behoeft niet te volstaan met een vluchtig bezoek met honderden tegelijk, maar komt naar een onzer kampen.

Palestina (vervolg pag. 1)

de grootste, zoal niet momenteel het grootste, wrijvingsvlakken tussen de Grote Drie. En aangezien in dat Midden-Oosten de Arabische staten of wat in dit geval nog ruimer en belangrijker is, de Mohammedaanse staten de centrale plaats innemen, hebben zij politiek gesproken de overhand. Niet alleen vanwege hun olie (merkwaardig zo sterk als die tot de verbeelding der mensen spreekt), maar vanwege hun hele strategische ligging tussen Middellandse Zee en Indische Oceaan. En gezien het feit, dat wij tegenwoordig meer dan ooit denken in categorieën van wereldstrategie (ook weer een van de gevolgen van One World!) is het eenvoudig onmogelijk en onverantwoordelijk om hieraan voorbij te gaan. Laat ik een voorbeeld geven van wat ik hiermee bedoel. Er wordt steeds gesproken over de Verenigde Staten van West Europa, die samen met het Britse Gemenebest de Derde Macht in de

wereld moeten gaan vormen. Millioenen bewoners van West Europa zijn daar vóór, ik persoonlijk ook. Maar dan moeten wij, voorstanders van die idee, ook de consequenties daarvan bedenken voor het Midden-Oosten. Want dit vormt het onmisbare verlengstuk van West Europa, de onmisbare schakel ook tussen Engeland en West-Europa enerzijds en de leden van het Britse Gemenebest in en aan de Indische Oceaan anderzijds. En dit te overwegen — ik hoef het wel nauwelijks in zoveel woorden te zeggen — betekent tegelijk iets voor onze kijk op wat er in Palestina gebeurt, het bepaalt mede onze verlangens ten dien aanzien, mede ook ons oordeel over de politiek van de Engelse regering.

Binnen de ruimte, mij door de redactie toegestaan, moet ik het bij deze paar beschouwingen laten. Mijn bedoeling met het schrijven van dit artikeltje was allermint om voor een keuze voor een van beide partijen in Palestina met hun aanhang in de wereld te pleiten. Ik heb

Wenst gij dat Uw Kinderen studeren?

U kunt dit slechts dan met zekerheid verwezenlijken, wanneer U een Studieverzekering sluit!

Vraag daarom nadere inlichtingen bij de N.V. LEVENSVZERKERING MIJ.

AURORA

HEERENGRACHT 62. AMSTERDAM

VESTDIJK EN DE THEOLOGEN.

Vestdijks boek „De Toekomst der religie” blijkt in hoge mate de theologen bezig te houden. Medelijdend glimlachen over zulk een werk wisselt af met diepgaand theologisch dispuut. Het is wel duidelijk, dat er sinds lang van ongodsdienstige zijde geen boek over de religie is verschenen, dat zoveel stof deed opwaaien. Wat de theologie betreft valt aan te nemen, dat er op Vestdijk een en ander is aan te merken. De zaak is echter, dat zijn boek belangwekkend is voor degene, voor wie de rijkdom van het geloofsleven niet bestaat in het Christendom of een andere godsdienst. Zij zullen zeker niet zweren bij Vestdijks betoog, dat uiteraard psychologisch toegespitst is, waardoor het wellicht interessanter zou zijn te vernemen wat de psychologen ervan vinden, dan de theologen. Maar zij zullen er veel in vinden, dat hen tot denken stemt en dat overweging verdient. Want wij leven in een tijd, dat de buitenkerkelijke mens aan geestelijke lectuur nog veel te kort komt. De lectuur, die hij moet hebben zal dikwijls lectuur zijn, die de theoloog volstrekt verwerpelijk voorkomt, dat kan niet anders. Daarom blijft onze belangstelling gevestigd op boeken als dit van Vestdijk, die zeker gevolgd zullen worden door werken van andere schrijvers, die andere kanten zullen belichten.

ALLROUND BANKWERKER

vraagt plaatsing bij humanistisch werkgever. Ook genegen andere werkzaamheden te verrichten. Den Haag of omg.

Brieven no. 5 bureau Hum. Verbond

De N.V. Levensverzekering Maatschappij „AURORA” vraagt voor Amsterdam

ACTIEVE JONGEMAN

voor

opleiding adjunct-inspecteur afd. K. V. Prettige werkring en indien geschikt, goede vooruitzichten.

Brieven Herengracht 62. Amsterdam

Dame, 42 jaar, die van omgeving moet veranderen, z.z.g.g. in humanistisch gezin om voor kost en inwoning vrouw des huizes voor enige tijd behulpzaam te zijn.

Brieven adm. van dit blad onder letter S.

Aangeboden mooie, zonnige

ZIT-SLAAPKAMER met PENSION (desgewenst vegetarisch) in A'dam-Z.

Brieven onder letter A bureau van dit blad.

Prettig tehuis aangeboden

voor kinderen

Mw. C. Schnitzler, Drift 6. Laren N.H.

alleen nog eens willen onderstrepen, hoe ingewikkeld de politieke vraagstukken van de dag zijn en — dat moet ik er aan toevoegen — hoe gevaarlijk het is om ons alleen op ons gevoel te laten drijven.

C. D. J. BRANDT.

Rectificatie

Voor belanghebbenden wordt er op gewezen, dat in het boek Modern Humanisme, een Renaissance? door Dr. J. P. van Praag op pagina 89 de 28ste regel geschrapt dient te worden. Hiervoor in de plaats leze men:

„... dus op mensheid en werkelijkheid betrokken is. In ...

Ons kinderwerk

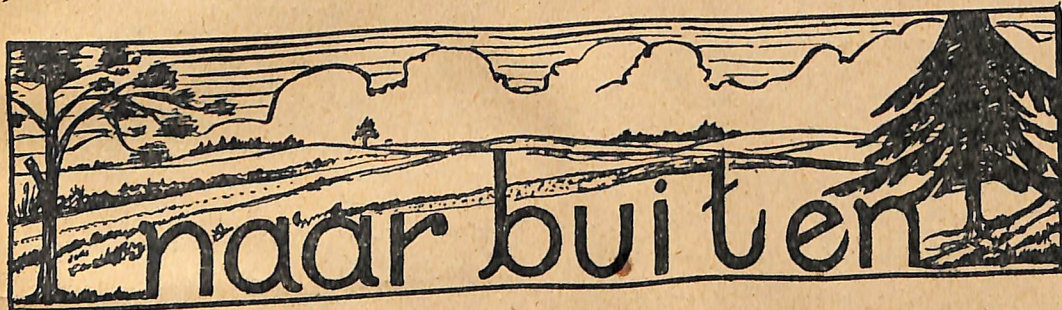
U weet toch, dat wij op ons hebben genomen de huisvesting te verzorgen van de buitenkerkelijke kinderen, die door toedoen van „de Nationale Commissie tot uitzending van kinderen” voor de tijd van drie maanden uit Duitsland naar Nederland komen? In de naaste toekomst zullen er ook Franse, Hongaarse en Duitse kinderen gezonden worden. En dit alles is nog maar een vooruitlopen op het grote werk van de U.N.A.C., waaraan wij ook hopen te mogen deelnemen. Maar u moet ons helpen dit werk voort te kunnen zetten. Op het ogenblik is onze lijst van hen die zich opgaven als a.s. pleegouders nog veel te klein. U zult zich onze moeilijkheden beter kunnen voorstellen, wanneer ik u vertel, dat er over een paar dagen enige kinderen komen, terwijl we nog niet weten, waar we die kinderen onder moeten brengen. O zeker, we hebben wel opgegeven. Maar de meeste families willen graag meisjes, onder de 6 jaar en als er jongens van 12 en 14 jaar gehuisvest moeten worden, dan blijven de deuren gesloten. Dit geeft ons zorg. Zoveel zorg, dat het mij op het ogenblik onmogelijk is een „gezellig” stukje voor u te schrijven, om u een en ander van ons werk te vertellen. Daar hoop ik een volgende keer aan toe te komen. Nu doe ik enkel een beroep op u. Wij zijn allen mede-verantwoordelijk voor dit werk van menselijkheid om een helpende hand uit te steken naar kinderen, die

onder ongunstige omstandigheden leven. Laterf wij niet te gauw denken dat we niet in de gelegenheid zijn zelf een kind op te nemen. Er wordt hier iets van ons gevraagd! En..... doen wij werkelijk wat we kunnen? Indien u besluit tot opname van een kind, geeft u zich dan daarvoor op bij de secretaris van het Hum. Verbond ten uwent of rechtstreeks bij M. van Gorkom—Lechner, Frederik Hendrikstraat 8, Utrecht. Telef. 21692.

DE HUMANISTISCHE STICHTING.

Wij vestigen hierbij de aandacht op het bestaan van „De Humanistische Stichting”. Zij heeft tot doel financiële steun te verlenen aan buitenkerkelijke jonge mensen bij hun opleiding en vorming en inrichtingen en instellingen mogelijk te maken ten dienste van de opleiding, vorming of verzorging van buitenkerkelijken. De Stichting beheert daartoe het Humanistisch Studiefonds en het Fonds voor Inrichtingen op Humanistische grondslag. Beide fondsen worden in stand gehouden door contributies, schenkingen, erfstellingen, legaten en subsidies. Wij verzoeken ten bate van de Stichting de belangstelling en de medewerking der buitenkerkelijken. De contributie bedraagt f 5,— per jaar minimum. Inlichtingen omtrent schenkingen enz. bij het

Adres van de Stichting: Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht. Gironummer van de Stichting: 69818.

Er is nog plaats in de kampen B en C te Blaricum.
Haast U. met aanmelden!!

A. Familiekamp te Oisterwijk, 24—31 Juli 1948.

Dit kamp is reeds volgeboekt!

B. Familiekamp te Blaricum (Meenthuis) 14—21 Augustus 1948.

Algemene leiding: M. G. Warffemius. Leeftijd deelnemers: minimum 7 jaar. Kinderen slapen in tenten; ouderen in het Meenthuis.

Deelnemersprijs: 7—9 jaar: f 15,—; 10—18 jaar: f 20,—; ouderen: f 25,—.

Maximum aantal deelnemers: 150.

C. Kamp te Blaricum (Meenthuis) 10—17 Juli 1948.

Algemene leiding: H. Lips. Leeftijd deelnemers: minimum 18 jaar. Deelnemers-

prijs: per persoon f 25,—. Maximum aantal deelnemers: 100.

De kampen zijn toegankelijk voor leden en niet-leden.

VOX HUMANA.

Door de buitenwerkcommissie van de Federatie Amsterdam is een alleraardigst bundeltje volksliedjes uitgegeven, overgenomen uit de bekende bundel van Polman en Tiggers. Het bundeltje draagt de naam „Vox Humana”.

Na betaling van f 0,30 aan A. Wegelaar, Valeriusstraat 32, Amsterdam, ontvangt U het franco thuis.

Deelnemers aan onze kampen: haast U, want de oplage is beperkt!

Lectuur over humanisme

„Het avontuur van de geest”, door Matthijs Vermeulen, uitg. Em. Querido; f 4,90 geb.

„Uit de schat van Hellas”, door Dr. D. Loenen, radiolezingen, f 0,30.

„ABC voor mens en samenleving”, door H. G. Cannegieter; 84 blz. f 1,25.

„Ernest Renan”, door Prof. Dr. Johannes Tielrooy, uitg. Em. Querido, 5,90 geb.

„Athene, Hellas van Hellas”, door Dr. D. Loenen, uitg. Noordholl. uitg. Mij. f 3,75 geb.

„Verzamelde Werken”, door Prof. Dr. Mr. Leo Polak, Deel I en II: De Zin der Vergelding. Deel III en IV Verspreide geschriften. Uitg. G. A. van Oorschot, per 2 delen f 25,— geb.

Humanistische Waarden, 10 radiolezingen, f 0,75.

„Modern Humanisme, een Renaissance?”, door Dr. J. P. van Praag, uitg. Contact, f 7,50 voor leden f 5,90.

Toelichting op beginsel en doel van het Humanistisch Verbond, f 0,15. Per 10 stuks f 1,—.

Onderwijsrapport (herzien) f 0,10.

Statuten en Huishoudelijk Reglement f 0,20.

„Personalisme en Humanisme” door Prof. Dr. H. J. Pos (overdruk uit het maandblad „Het Keerpunt”) f 0,40.

„Beeld van de Humanist”, rede van Gerard Walschap, uitgesproken op ons congres in Maart 1947, f 0,50.

„Het Humanisme na deze oorlog”, een drietal radio-lezingen van A. L. Constandse, Dr. J. P. van Praag, Dr. G. Stuiveling, f 0,25.

„Humanisme en Socialisme” van Prof. Mr. H. R. Hoetink, Uitg. van Loghum Slaterus, 40 pag., f 1,—.

Prof. Mr. Dr. Leo Polak, een erflater van onze beschaving”, samengesteld door P. Splijt e.a., Uitg. G. W. Breughel, 72 pag., f 1,90, geb.

„Geloof en Ongeloof” van M. G. Warffemius, Uitg. Delftse Uitg. Mij., 172 pag., f 4,25, geb.

„In de spiegel der Oudheid”, radio-lezingen van Dr. D. Loenen, f 0,25.

„Macht tot Vrijheid”, van Joh. W. Schotman, Uitg. G. W. Breughel, f 12,50 geb.

„Wij Humanisten”, een achttal radio-lezingen, f 0,60.

„Het Levensraadsel” van H. G. Cannegieter, f 1,—.

„Godsdienst en Humanisme”, door Prof. Dr. J. B. Tielrooy. Uitgave de Dageraad, f 0,50.

Bestellingen aan Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht. Postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht. Bestellingen boven f 2,50 franco. Beneden dit bedrag f 0,05 à f 0,10 extra voor portokosten over te maken.

Het gironummer van het Humanistisch Verbond is 304960 ten name van Humanistisch Verbond te Utrecht, dus niet meer t.n.v. F. v. d. Berkhof.

Willen de algemene leden en de abonné's op Mens en Wereld (die geen lid zijn) op dit nummer hun contributie of abonnementsgeld overschrijven of storten?

Het gironummer van de Humanistische Stichting is 69818.

Zend omgaand onderstaand formulier in aan het Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Ondergetekende(n) geslacht m/v:

Adres en plaats:

wens(t) (en) deel te nemen aan kamp B/C*) met kinderen, die de leeftijd hebben van resp. jaar.

*) Betaling van het verschuldigde bedrag ad f zal geschieden in eens/in termijnen *) van f door storting/overschrijving op Postgiro No. 304960 ten name van Humanistisch Verbond.

Handtekening:

Datum:
*) Doorhalen wat niet verlangd wordt.

De motor draait . . .

Toen we deze rubriek begonnen hebben we een ogenblik gedacht: Gebeurt er in ons Verbond nu werkelijk wel zoveel dat we een steeds terugkerende rubriek kunnen vullen met nieuws over het centrale apparaat, de districten en de gemeenschappen? Maar dat valt meel! Zouden we alle berichten en verslagen volledig plaatsen, dan hadden we de hele krant nodig. Eén ding ontbreekt echter nog wel aan de berichten die we ontvingen: lang niet alle districten en gemeenschappen zonden nieuws in. Moeten we daaruit opmaken dat er in die provincies en plaatsen niets gebeurt of zijn jullie te bescheiden om het te vermelden? Overwint deze bescheidenheid dan, vrienden, door het kennis nemen van elkaars werk, leren we allemaal, en bovendien op die manier krijgen we er zin in. Om bij de beeldspraak van deze rubriek te blijven: de machines moeten zo overtuigend en lekker ronken dat de werker vanzelf zijn jas uittrekt en zich met een joviaal gebaar aanmeldt: Hier ben ik, waar is mijn karweitje!

Propaganda.

Van een aantal gemeenschappen kregen we reeds de voorzitters van de Propaganda-commissies door. Laat de gemeenschappen, die dit nog niet deden, het deze week nu doen. Denken de gevormde commissies nu om hun taak in deze zomermaanden? Lijsten aanleggen van adressen (goede adressen!) van mensen, die in September, October en November bezocht zullen worden. En vooral: korte bezoeken aan de leden van de gemeenschap om u nu reeds te verzekeren van de medewerking in de wintermaanden van een aantal huisbezoekers. (Men hoeft zich niet voor al deze maanden te binden; één avond in de week is al heel wat.) In September en October hoop ik alle gemeenschappen te bezoeken om te vergaderen met: het gemeenschapsbestuur, de propaganda-commissie, de huisbezoekers.

Het Centraal Bureau zendt dezer dagen een rooster van deze tournee door. Aan de gemeenschapsbesturen de taak, te zorgen, dat deze vergaderingen, die we als een laatste wapenschouw willen zien, uitstekend slagen.

Gemeenschappen.

AMSTERDAM. Een uitstekend plan om op 4 Juli met een flink aantal mensen een bezoek te brengen aan de Hoge Veluwe. Amsterdamse leden, zorgt dat dit slaagt, geeft u bij tientallen op. De buitenwerkcommissie organiseerde voor 8 en 9 Mei een weekend op het Meenthuis pl.m. 50 deelnemers. We mochten even een kijkje nemen in het winterprogramma van Amsterdam. Het klinkt als een klok! Tegen September hopen we er een en ander uit over te nemen.

Uit het Zomerprogramma van de gemeenschap Apeldoorn.

Zondag 18 Juli Districtsdag B.B.B. (Bloemen Berg en Bos). Nadere bijzonderheden volgen. 11 uur v.m. Vertrek vanaf het marktplein naar Berg en Bos.

Zondag 15 Augustus. Ochtendfietsocht naar Emst, met bezichtiging Viskwekerijen der Ned. Heide Maatschappij. Vertrek 8.30 uur Grote Kerk, terug pl.m. 12 uur. Kosten f 0,25.

Zondag 5 September. Dagtocht naar Openluchtmuseum te Arnhem. Vertrek per fiets 8.30 uur van de Markt. Vertrek per bus 10 uur van de Markt. Brood meenemen. Kosten pl.m. f 0,35, uitgezonderd buskosten.

BUSSUM meldt: Huisbezoek heeft succes. Vragen nieuwe propaganda-brochures. Wat ons betreft: Hoe meer, hoe liever!

DEVENTER gaat 27 Juni naar de Hoge Veluwe. Het wordt daar een gezellige, humanistische drukte. Aan het winterprogramma is men druk bezig.

DEN HELDER: Goede kernavond gehouden. Voorbereidingscomité gevormd. Men heeft het vaste voornemen in September tot vorming van een gemeenschap te komen.

LEEUWARDEN. Op 21 Mei hield onze gemeenschap een besprekingsavond over Thorbecke. Dit was de laatste avond van een winterseizoen, waarin besprekingsavonden waren gehouden over „Belooning en Arbeid“, „Levensovertuiging“, „Productieve Associaties“, „Humanisme een renaissance?“, „Ideologie en Waarheid“ en „De koopman van Venetië“. Verder zijn in dit seizoen openbare bijeenkomsten

gehouden met als sprekers dr. J. P. van Praag, A. Hoekstra en dr. G. Stuiveling. Op 6 Juni vindt een besprekingsmiddag te Dronrijp plaats, op 20 Juni een districtsbijsamenkomst te Olterterp, en op 8 Juli zal mev. Coster-Wijsman voor ons spreken.

ROTTERDAM. Op de laatste huishoudelijke vergadering werd besloten een propaganda-commissie te vormen. Men werkt er verder hard aan het districtsweekend op 3 en 4 Juli. O.a. staat een boottocht naar de kersenboomgaarden op het programma. Die kant moet het op!

Het secretariaat van de Gemeenschap Rotterdam is thans bij

G. VISSER,

Franselaan 198a, Rotterdam-W.

SOEST. Een lijst van belangstellenden is gevormd, de eerste besprekingen zullen 7 Juni plaats hebben.

STADSKANAAL. De gemeenschap Musselkanaal zal zijn actieve medewerking verlenen bij het tot stand komen van deze gemeenschap. Enkele werkers in Stadskanaal zelf zijn reeds gevonden. Wij men weten hoe hier de motor draait: Op een huishoudelijke vergadering van de gemeenschap Musselkanaal waren meer mensen aanwezig dan de gemeenschap leden tellen.

VELZEN. Hier heeft men een leeskring. Is dat niet iets voor meer (vooral kleinere) gemeenschappen? En dan nog iets: Meer dan enige andere gemeenschap heeft Velzen zich ingespannen om Nederlandse kinderen uit Duitsland op te nemen. En ze goed te verzorgen! Kruideniers, schoolmeesters, textielwinkels, van alles heeft men ingeschakeld! Hulde! Wij zullen in de naaste toekomst nog vele adressen nodig hebben! Toe, gemeenschappen, volgt het goede voorbeeld van Velzen!

ZEIST. Eerste besprekingen gevoerd. Voorbereidingscomité wordt gevormd. Brochures zijn besteld. De motor gaat ook hier draaien.

ZUILEN: 20 Mei een uitstekende vergadering gehad. Na een uiteenzetting van H. Lips een uiterst zakelijke bespreking, tijdens welke alle aanwezigen (15) zich als huisbezoeker meldden. Men is intussen reeds begonnen. Succes!

Districten.

GRONINGEN-DRENT. Houdt 6 Juni een familiedap te Midlarren. Succes en uoi weer! Men werkt er hard aan de oprichting van nieuwe gemeenschappen. Assen en Stadskanaal staan op stapel; andere plaatsen zullen binnenkort volgen. Als je hulp nodig hebt: Op ons kun je rekenen!

IJSSEL-RIJN. Dit district heeft 29/30 Mei te Arnhem een weekend gehouden. We hebben nog geen verslag (in het volgend nummer?), maar het is stellig goed geweest. Alleen uit Arnhem waren er al 50 deelnemers.

Week-end 3 en 4 Juli te Rotterdam.

Zaterdagmiddag 3 Juli 3 uur verzamelen voor het Museum voor Land- en Volkenkunde, Willemskade 25. Station D.P.: lijn 5. Maasstation: wandelen langs Maas. Bezoek aan de tentoonstelling van „Boeddhistische Kunst“ in

dit museum. De directeur de heer Dr. S. Hofstra zal een korte inleiding houden. Daarna wandeling door Park en Tunnel naar „Het Charloise Volkshuis“, Katendrechtse Lagedijk 450. Lijn 2. Hier vindt om 6 uur een gemeenschappelijke broodmaaltijd plaats. Om half acht in dit gebouw: Kunstavond: piano, fluit, declamatie.

Zondag 4 Juli Boottocht naar kersenboomgaard in Ameide. Aanleggen in Schoonhoven. Optreden van de dansgroep van Jo Güttlich. Vertrek 10 uur Oosterkade bij Maasstation. Kosten geheel Week-end f 2,50. Boot f 2,—. 5—16 jaar f 1,—. Melden: J. Mourits, Pleinweg 118a, Tel. 75024. Giro 337335.

JONGEREN-WEEKEND, 26—27 Juni te Ockenburgh wordt uitgesteld tot 10—11 Juli. Deelnemers ontvangen uitvoerig programma. Inlichtingen secr. den Haag, v. Zeggelenlaan 354.

Dit jaar heeft het gewest Z.-Holland de bevrijding gemeenschappelijk gevierd. 's Morgens herdenkingsbijsamenkomst in Diligentia, waar dr. G. Stuiveling een rede hield. Mevr. Willy Fens (piano) en Martin Zagwijn (cello) zorgden voor prachtige muzikale omlijsting; mevr. Reyne droeg een gedicht voor. De zaal was met bloemen versierd en gevuld met ongeveer 200 vrienden uit den Haag en omstreken.

Na afloop zijn we per autobus, tram of fiets naar Meyendell vertrokken, waar we in een prachtige omgeving en het heerlijk weer de dag verder zeer prettig gemeenschappelijk hebben doorgebracht. Er werd voorgedragen, gezongen, muziek gemaakt en aangezien dit experiment ten volle geslaagd is, zullen wij zeer zeker een herhaling geven. De boottocht naar Schoonhoven is het eerste vervolg. Wij hopen zeer vele vrienden daar weer te ontmoeten.

NOORD-HOLLAND. 13 Juni, districtsdag in de waterleiding tuinen te Haarlem. Als we goed weten, gaat Henk van Laar mee om wat over planten, dieren, landschap en zoveel andere dingen te vertellen. Krijgen we een verslag?

Zie zo, dat was, zeer in het kort weergegeven, het nieuws uit stad en land. Ons Centraal apparaat komt er daardoor deze keer wat zuinig af, toch willen we nog iets noemen:

Jongerenwerk.

Er is nu een landelijk voorbereidingscomité gevormd. Leden: Ali Stegeman, Wim de Wijk, Cor Cosijn (Melis Stokelaan 21, den Haag), Harry Lips. In richtlijnen no. 18 vinden de bestuurders meer gegevens over dit werk. We hebben op het ogenblik jongerengroepen in: Den Haag, Dordrecht, Zwolle, Deventer. De bedoeling van het voorbereidende comité is nu, om in overleg met de gemeenschapsbesturen te komen tot oprichting van (dit jaar) nog op zijn minst tien groepen. Gedacht is o.m. aan: Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn, Assen, Hengelo, Groningen, Arnhem, Amersfoort, Utrecht. Willen de gemeenschapsbesturen in deze plaatsen hun medewerking verlenen?

17 October zal er een Jongeren-weekend zijn, waar het landelijk verband officieel zal worden gelegd. Men ziet: Ook de jongeren vragen hun plaats in het raderwerk.

* * *

Met schrik zien we, hoeveel copie dit nieuws al heeft opgeleverd. De volgende keer kunnen we meer vertellen van: Centrale Bibliotheek, Kaderscholing, vorming geestelijke raadslieden, kinderuitzendingen enz. Zorgt, lezers, voor nieuws uit gemeenschap en district. Met elkaar maken we dan het motto van deze rubriek tot controleerbare werkelijkheid: De motor draait... werkers aangepakt! En zendt uw verslagen en berichten voor deze rubriek aan:

H. LIPS,
Madoerastraat 35, Amersfoort.

MENS EN WERELD

is het orgaan van het Humanistisch Verbond. Redactieraad: Dr. J. C. Brandt Corstius, Maurits Dekker, Mr. A. Stempels. Adres Redactie: A. van Ostadelaan 147, Utrecht — Adres Administratie: Weerdsingel O.Z. 80, telefoon 10163, Utrecht, Postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht — Advertentie-tarieven op aanvraag. Kleine advertenties voor particulieren f 1,— per regel: kolombreedte 63 mm. — Abonnementcondities: Leden: gratis, niet-leden: f 2,50 per jaar — Condities Lidmaatschap Humanistisch Verbond worden verstrekt door: Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Ingevolge papiertoewijzing B.P.P. no. 6195 verschijnt deze uitgave maandelijks in 8 pag. Drukkerij A. Storm — Utrecht.